

manca en Aversó (veg., però, infra, *llàvia*), Carles Ros, FebrCard. Notem, però, que l'usen bons i genuïns escriptors de les terres de Migdia: «Vine a refrescar mos llavis, / llengua apresada en el bressol: / si 't menyen prenen inflats savis / no 's post per tu encara el sol!»,⁵ MrnÀguiló (notem la rima amb *savis*, per més que no disposem de l'ed. princeps ni de l'autògraf), poema del tercer quart del S. XIX (*Antol. Poe.* 1975, p. 104). I Moll fa observar que el bon escr. valencià Daniel Mtz. Ferrando escriu *sons llavis* per *sos llabis*.

Que *morro* ha tingut, a bona part del territori, un ús més ampli que en el català central, és un fet. En el quadern de notes del savi Sr. Rector de Vilallonga de Camprodon, Mn. Julià Pascual, tret d'un ms. d'un mas del terme, copià amb data de 1589: «lo fill meu és de edat tant tendra --- com estiga ab la mamella als *morro*¹ ---»: sembla, doncs, que tampoc en aqueixa altra comarca extrema *morro* no era mot innoble; cert que fins a l'Alt Pallars tinc anotat *làbis* com a única resposta a Tavascan, Areu i Tor de Vall Ferrera (1932-4).

A Grieria li contestaren així a la Vall de Barràvès (BDC VI, 28), si bé entre ell i Barnils, que reporta *làbvo* de Fraga (BDC IV, 42), qui sap qui és l'enquestador més deixat i grosser. Però en el Rosselló contestaren *múru* al fr. *lèvre* (ALF); i els balears responen uniformement: ni FebrCard., ni DFgra., ni DAMen. no registren *llavi* ni *-bi*; FebrCard. només «*morro*: labio; *morrud*: bezudo, morrudo; *morut*: curc del blat»; DFgra.: «*morro* m.: la part de la boca qui tâpa ses dents; sa vorera de gèrra, tessó etc.; de animal; hócico; de penya: morro; gròs, de hòmo: morro; *-xapad*: labio hendido; *mossegar-se es morros*: mostrar sentiment --- *pegar de morros*: caure de cap; *morros* de trompeter: gròssos»; i el DAMen., semblantment.³⁵

«Aquesta -- contribució --- que dec a tal senyor segella mos llavis i m'atura de dir res ---», AMAlcover, BDLC XI (1920), 228; «rondays d'aquella terra ben-volguda, recullides ab tota fidelitat de *llabis* de persones del poble ---», Moll (BDLC XIII, 159); «a les Balears *morro* vol dir 'llavis' en general», F. de B. Moll (AORBB III, 1930, 27, aquí grafiant-ho amb *v*). També en terres valencianes fou *morro* el més usat, i en gran part ho és encara sense matís desfavorable.²

En total veiem, doncs, que *llavi* és un mot que només a poc a poc s'anà afermant en l'ús comú; i, en aquest, imposant-se al vell terme indígena *morro*, d'ambient més groller i elemental, fins que aquest anà quedant confinat a connotacions o matisos grossers. *Llavi* existí sempre des del llatí, amb transmissió ininterrompuda i directa (de primer potser només usat per alguns), car és ben fundada la sospita de M-Lübke que el poguéssim rebre del castellà (*W. u. S.* XII, 2), llengua on *labio* aparegué força més tard que en la nostra [mj. S. XVI] i li costà més de desbancar el popular *labro* [princ. S. XIII]: encara en el ms. bíblic 6 del S. XV, *Scio* VI, 235; i el mixt *labrio*, en el S. XVI; allà l'únic hereditari: en català no és tant, i més aviat l'hem de mirar com a hereditari, si bé semiculte: car tant el tractament *vi* com *bi* són possibles en aque-

ta combinació (sillabeig *-bïu* o *-bbïu*, més popular aquest).

El llatí havia vacillat sempre entre els dos concurrents LABRUM i LABIUM, formacions paral·leles dament una arrel comuna: *labrum* fou allà l'expressió més clàssica, però *labium* va ser usual en els temps arcaics, i tornà a ser-ho molt, dins la llengua comuna, en l'època tardana (p. ex. en la *Vulgata, Eccles.* XXXIX, 20) i a l'Edat Mitjana; fins al punt que Du Cange el pren com a expressió medieval i poc llatina o romana. En les llengües romàniques d'Itàlia (*labbro*) i de França (*lèvre, laura*) ha predominat LABRUM, llevat del Sud del Llenguadoc, que presenta el fem. *làbio* (< LABIA), però només després de lluitar, en forma paral·lela a la catalana, amb les expressions més populars BUCCA ('llaviassos') i *POTTA o *POTTU, en el darrer encara normal en aranès i gascó *pòts* (no ben estrany al català, on engendrà *potó* > *PETÓ*); veg. l'article citat de Meyer-Lübke.

DERIV.: Ja hem vist que del plural LABIA del neutre LABIUM han quedat rastres romànics: d'una banda l'oc. ant. i avui lldg. *làvia*, que se'ns presenta, des d'antic, aplicat a tota mena de llavis: *la lavia d'una nafra*, fi segle XII o c. 1200 en la *Cirurgia* de Raimon d'Avinhò (*ARom.* XXV, 20, i veg. l'article de M-Lübke); port. *lábua* [1712] (junt amb Algarve *laiva, laivoso, RLus.* IV, 385); i el passatge de les *VidesR* on hem restituit (supra) la lliçó original com *làvies*, i hi ha *làvia* (rimant amb *besàvia, àvia, sàvia*) en JMarc (339) i *làbia* en Aversó (§ 196.5), si bé la manca de contextos i definicions ens deixen dubte en aquests diccionaris de rims.

Modernament *llàbia* «parola, facúndia» figura com a familiar ja Lab. 1840 (i en Belv. com a ant., abreviatura molt ambigua en aquesta obra): la impressió que ens ve del castellà, ens privarà de negar-la el fet que en la llengua veïna està documentat en clàssics, des de c. 1470, i en americans; tanmateix l'usen escr. Renaix. molt poc acollidors del castellanisme: «altres s'asseyan de tant en quant --- al costat de ses xicores --- fent-les-hi postures --- si no las distreyan en deleytosa conversa, com la del escultor, si bé que no tots tenian la seva *llàbia*», Pons Mass. (*La Colla del Carrer* XII, p. 182, i en altres passatges d'aquesta obra); val a dir que EmVilanova ho usava també amb *la-*: «Ell, lo grandíssim, a Fransa, ab la gent de bras alt, visitant-se ab --- tota classe de marqueses; deuen ser molt bledes allí baix, aqueixa família de suposició; és veritat, com ell té aqueixa *làbia* que a tothom encisa!» (*Plorant i Ribent*, 154.5, però *llàvia* en les seves *Noveles*, p. 16). De tota manera res no ens prohibeix admetre que un vell corrent o llimerol catalanesc ressorgí, merament reforçat pel contacte amb l'ús familiar castellà (jo no gosaria condemnar l'ús d'aquest *llàvia* en la nostra llengua escrita). *Llaviejar* [S. XIX, DAg.]. *Llavions*, dim., o bé 'els embornals, vora les escalemeres del llagut albuferenc' (primer hauria estat tot aquell tros de borda) (*lavións* al Palmar, 1962). *Labial*; *labiat* [Lab. c. 1900, Vogel].

Llavió peix de la costa de Llevant i molt típic d'Ei-